

Dosarul nr.2ra-2097/18

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana (V.Martînenco)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (L.Bulgac, S.Gîrbu, Gr.Dașchevici)

DECIZIE

28 noiembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție,

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Oleg Sternioală
Galina Stratulat
Nicolae Craiu
Mariana Pitic
Iurie Bejenaru

examinând cererea de recurs declarată de Cornovan Irina,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Cornovan Irina împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică,

împotriva deciziei din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care a fost admis apelul declarat de Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției și a fost modificată hotărârea din 14 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana,

c o n s t a t ă :

La data de 17 mai 2017 Cornovan Irina a depus cerere de chemare în judecată împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică acordată de avocatul Vîrlan Ion în cadrul examinării pricinii civile, Cornovan Irina împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare, intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ciocana, mun. Chișinău cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că prin hotărârea din 23 octombrie 2015 a Judecătoriei Ciocana, mun. Chișinău, cererea de chemare în judecata depusă de Cornovan Irina împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare, intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Casa Teritorială de Asigurări Sociale Ciocana, mun. Chișinău privind contestarea actului administrativ a

fost admisă parțial. S-a recunoscut ilegal refuzul nr. 11/667 din data de 19.08.2015 a Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare cu privire la stabilirea și achitarea Irinei Cornovan a indemnizațiilor de maternitate.

A invocat reclamanta că prin decizia din 06 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, iar prin încheierea din 13 iulie 2016 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de reprezentantul Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Dermenji Dumitru a fost declarat inadmisibil.

A menționat reclamanta că fiind reprezentată de avocat în cadrul examinării cauzei în ordine de apel, a suportat cheltuieli de asistență juridică în mărime de 1000 de lei.

A solicitat reclamanta încasarea din contul pârâtului Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare în beneficiul său a cheltuielilor legate de acordarea asistenței juridice în mărime de 1500 de lei pentru instanța de fond și 1000 de lei pentru instanța de apel. Totodată, reclamanta a solicitat încasarea din contul pârâtului a sumei în mărime de 150 de lei cu titlu de taxa de stat achitată la înaintarea prezentei acțiuni.

Prin hotărârea din 14 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana acțiunea a fost admisă integral. S-a dispus încasarea din contul Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare în beneficiul reclamantei Cornovan Irina a cheltuielilor de asistență juridică pentru instanța de fond în mărime de 1500 de lei și cheltuielilor de asistență juridică pentru instanța de apel în mărime de 1000 de lei și 150 de lei cu titlu de taxa de stat achitată de reclamanta la depunerea cererii de chemare în judecată.

La data de 05 decembrie 2017 Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare a depus cerere de apel, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie respinsă integral.

Prin decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău s-a admis cererea de apel depusă de Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției. S-a modificat hotărârea din 14 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, prin micșorarea sumei adjudicate de la 2650 de lei până la 1500 de lei cuantumului cheltuielilor de asistență juridică încasate din contul Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției în beneficiul lui Cornovan Irina. S-a restituit taxa de stat în mărime de 150 de lei achitată de către Cornovan Irina la depunerea cererii de chemare în judecată, din bugetul public de Stat prin intermediul Trezoreriei de Stat.

La 17 august 2018, Cornovan Irina a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei instanței de apel și remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului s-a indicat că instanța de apel nu a constatat și elucidat toate circumstanțele necesare pentru examinarea obiectivă a cauzei, fiind aplicate eronat normele de drept material și procedural și nu a fost aplicată legea care trebuia să fie aplicată.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 14 noiembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători au considerat recursul admisibil și au decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Prin prisma art. 444 Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Examinând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea speței date, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Cornovan Irina, va casa decizia instanței de apel și va menține hotărârea instanței de fond, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu art. 118 alin. (1), (3) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 130 alin. (1)-(3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege. Niciun fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor. Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficientă pentru

soluționarea cauzei.

Din materialele cauzei rezultă că prin hotărârea din 23 octombrie 2015 a Judecătorei Ciocana, mun.Chișinău, cererea de chemare în judecata depusă de Cornovan Irina împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare, intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Casa Teritoriala de Asigurări Sociale Ciocana, mun. Chișinău privind contestarea actului administrativ a fost admisă parțial. S-a recunoscut ilegal refuzul nr. 11/667 din data de 19.08.2015 a Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare cu privire la stabilirea și achitarea Irinei Cornovan a indemnizațiilor de maternitate.

Prin decizia din 06 aprilie 2016 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, iar prin încheierea din 13 iulie 2016 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de reprezentantul Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, Dermenji Dumitru a fost declarat inadmisibil.

Înaintând prezenta acțiune în judecată împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției, Cornovan Irina a solicitat încasarea cheltuielilor legate de acordarea asistenței juridice în mărime de 1500 de lei pentru instanța de fond și 1000 de lei pentru instanța de apel. Totodată, reclamanta a solicitat încasarea din contul pârâtului a sumei în mărime de 150 de lei cu titlu de taxa de stat achitată la înaintarea prezentei acțiuni.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii.

Instanța de apel fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Direcția trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției a ajuns la concluzia necesității modificării hotărârii din 14 noiembrie 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, prin micșorarea de la suma de 2650 de lei până la 1500 de lei a cuantumului cheltuielilor de asistență juridică.

În acest sens, instanța de apel a relatat că suma pretinsă de reclamantă de a fi încasată cu titlu de cheltuieli de judecată și anume a cheltuielilor de asistență juridică nu și-a găsit confirmare, deoarece simpla anexare a bonului de plată cu titlu de cheltuieli de asistență juridică în instanța de apel fără a solicita încasarea acestora și fără a prezenta instanței de apel un raport, prin care și-ar motiva cuantumul și cheltuielile pentru asistența acordată în cauza data, nu pot fi considerat ca cheltuieli de judecată rezonabile în raport cu volumul depus de către avocat, nefiind motivat nici cuantumul lucrului efectuat.

Instanța de apel a relatat că a micșorat suma de la suma de 2650 de lei până la 1500 de lei cuantumul cheltuielilor de asistență juridică, deoarece suma de 1500 de lei se întemeiază pe originalul bonului de plată seria PL nr.063056 din 16 noiembrie 2016, iar suma de 1000 de lei se întemeiază pe copia bonului de plată seria YL

nr.178113 din 20 ianuarie 2016, ce contravine prevederilor art.57 alin.(29) statutului profesiei de avocat, avocatul nu poate efectua acțiunile de certificare a actelor pentru sine, pentru membrii familiei sale, pentru rude sau afini.

Recurenta, prin cererea de recurs declarată împotriva deciziei instanței de apel, își exprimă dezacordul cu soluția pronunțată de către instanța de judecată precizând că argumentele expuse în actul judecătoresc contestat în partea micșorării cuantumului cheltuielilor de judecată este ilegală și neîntemeiată, întrucât nu s-au stabilit corect circumstanțele cauzei, or la materialele dosarului au fost anexate probe suficiente pentru a stabili relațiile contractuale de asistență juridică dintre apărător și clientul acestuia, precum și a încasa onorariul avocatului.

Colegiul verificând în limitele invocate în recurs legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi, consideră că argumentele recurente sunt întemeiate și necesită a fi admise, pe când ipoteza instanței de apel este neîntemeiată și urmează a fi casată, din motivele ce succed.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

În conformitate cu art. 82 Cod de procedură civilă, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

În conformitate cu art. 90 Cod de procedură civilă, din cheltuielile de judecare a pricinii fac parte:a) sumele plătite martorilor, interpreților, experților și specialiștilor; b) cheltuielile de efectuare a cercetărilor la fața locului; c) cheltuielile de înștiințare și chemare a părților în judecată; d) cheltuielile de transport și de cazare suportate de părți și de alți participanți la proces în legătură cu prezentarea lor în instanță; e) cheltuielile suportate de cetățenii străini și de apatrizi în legătură cu plata interpretului dacă tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel; f) cheltuielile de căutare a pârâtului; g) cheltuielile de efectuare a expertizei; h) cheltuielile de executare a actelor judiciare; i) cheltuielile de asistență juridică; j) cheltuielile de declarare a insolvenței; k) compensațiile pentru timpul de muncă pierdut; l) alte cheltuieli necesare, suportate de instanță și de participanții la proces.

În conformitate cu art. 96 alin. (1), (1¹) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Cu referire la cerința de încasare a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 1500 de lei pentru instanța de fond și 1000 de lei pentru instanța de apel, Colegiul decelează că instanța de apel a modificat hotărârea primei instanțe prin micșorarea sumei de 2650 de lei până la 1500 de lei, din motiv că partea reclamantă nu a prezentat probe care ar atesta suportarea cheltuielilor de asistență juridică în cadrul

procesului civil și nici nu a prezentat contractul de asistență juridică.

Sub aspectul dat, este de precizat că Cornovan Irina în cadrul procesului civil a beneficiat de asistență juridică acordată de avocatul Ion Vîrlan, conform mandatului nr. 1056344 din 16 noiembrie 2016 (f.d.3), eliberat în baza contractului de asistență juridică nr. 168 din 16 noiembrie 2016.

Conform art. 60, alin. (1), (2) din Legea cu privire la avocatură nr. 1260-XV din 19.07.2002, avocatul acordă asistență juridică clientului în baza contractului de asistență juridică, încheiat în formă scrisă. Împuternicirile avocatului și ale avocatului stagiar se confirmă prin mandat. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.

Articolul 52 alin. (8) al aceleiași Legi stabilește că, nicio autoritate publică nu poate influența direct sau indirect și nu poate controla contractul dintre avocat și client.

Deci, prin contractul de asistență juridică se stabilesc relații/raporturi dintre avocat și clientul ce decurg din prestarea serviciilor juridice, care pot conține clauze confidențiale și nu pot fi prezentate în instanța de judecată.

Drept urmare, Colegiul menționează că instanța de apel nejustificat a respins cerința de încasare a cheltuielilor de asistență juridică din motivul lipsei la dosar a contractului de asistență juridică încheiat între avocat și clientul Cornovan Irina, în condițiile când avocatul la semnarea contractului și-a asumat anumite obligații în vederea nedivulgării informațiilor confidențiale ce i-au fost comunicate în timpul încheierii contractului de acordare a asistenței juridice, precum și să nu transmită, fără acordul clientului, documentele legate de exercitarea împuternicirilor de reprezentare a clientului său, ori, confidențialitatea comunicărilor dintre avocat și client este o garanție a unei apărări efective.

Din acest motiv, actul valabil prin care avocatul își confirmă împuternicirile în instanța de judecată este mandatul, care este prezentat în instanțele de judecată pentru a demonstra relațiile contractuale de asistență juridică dintre apărător și client, fapt ce a și fost realizat la judecarea prezentului litigiu. (f.d.3)

Cu referire la ipoteza instanței de apel privind lipsa unor înscrisuri ce ar demonstra acțiunile detaliate ale avocatului în vederea îndeplinirii obligațiilor contractuale de reprezentare și stabilirii quantumului onorariului avocatului, cu compensarea de către instanța de judecată a cheltuielilor de asistență juridică, Colegiul va reține că la dosar nu există o asemenea listă în care să fie descrise toate acțiunile efectuate privind acordarea asistenței juridice în prezenta cauză, dar pentru a fi încasate cheltuielile de asistență juridică este suficient ca clientul să le confirme verbal și nu neapărat printr-o listă în care să fie descrise toate acțiunile.

De asemenea, este de remarcat că prin bonul de plată seria YL nr. 178113 din 20 ianuarie 2016 se confirmă faptul că Cornovan Irina a achitat suma de 1000 de lei pentru acordarea asistenței juridice avocatului Ion Vîrlan (f.d.12).

Conform facturii de plată seria PL nr.063056 din 16 noiembrie 2016 de către Cornovan Irina a fost achitat la contul BAA „Euro Jurist” cu titlu de remunerarea

pentru apărarea intereselor în instanță de judecată suma de 1500 de lei (f.d.13).

La capitolul dat, este relevant de a menționa și jurisprudența CEDO, conform căreia instanțele de judecată la soluționarea cererilor de încasare a cheltuielilor pentru asistență juridică, urmează să ia în considerare că partea care pretinde la compensarea acestora, necesită să prezinte dovada achitării onorariilor avocaților, adică copiile de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată și listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Colegiul indică că Cornovan Irina a anexat acte suficiente în vederea admiterii pretenției de încasare a cheltuielilor de asistență juridică acordate de către avocatul Ion Vîrlan, or, la dosar este anexat atât mandatul care demonstrează împuternicirile de reprezentare a avocatului, cât și bonurile de plată ce confirmă cheltuielile de asistență juridică.

Colegiul decelează că argumentul instanței de apel precum că suma de 1000 de lei se întemeiază pe copia bonului de plată seria YL nr.178113 din 20 ianuarie 2016, ce contravine prevederilor art.57 alin.(29) statutului profesiei de avocat, avocatul nu poate efectua acțiunile de certificare a actelor pentru sine, pentru membrii familiei sale, pentru rude sau afini, este neîtemeiat. Or, avocatul Ion Vîrlan, a certificat bonul de plată nu pentru sine, dar pentru a confirma cheltuielile de asistență juridică achitate de Cornova Irina.

Colegiul menționează că instanța de apel neîntemeiat a restituit taxa de stat în sumă de 150 de lei, în temeiul art.89 alin.(3) Cod de procedură civilă conform căruia restituirea taxei de stat se efectuează de către Serviciul Fiscal de Stat prin intermediul Trezoreriei de Stat, în termen de cel mult un an de la data emiterii încheierii.

Or, în conformitate art.89 alin.(1) Cod de procedură civilă, taxa de stat plătită se restituie, parțial sau integral, în cazul: a) depunerii într-o sumă mai mare decât cea prevăzută de legislația în vigoare (se restituie suma plătită în plus); b) refuzului de a primi cererea de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art.348; c) refuzului de a primi cererea spre examinare în temeiul art.169 alin.(1); d) restituirii cererii în temeiul art.170 alin.(1) și art.171 alin.(2); e) încetării procesului pentru motivele specificate la art.265 lit.a), b) și e), la art.374; f) scoaterii cererii de pe rol pentru motivele specificate la art.267 lit.a) și b); g) restituirii cererii de apel și cererii de recurs pentru motivele prevăzute la art.369 și 426¹; h) refuzului persoanei care a plătit taxă pentru întocmirea sau primirea documentelor pînă la adresare în instanță judecătorească; i) încetării procesului în legătură cu confirmarea tranzacției încheiate în procesul de mediere în condițiile art.39 din Legea nr.137 din 3 iulie 2015 cu privire la mediere.

Reieșind din prevederile sus menționate, temeiul invocat de instanța de apel de restituirea taxei de stat în sumă de 150 de lei nu cade sub incidența art.89 alin.(1) Cod de procedură civilă.

Din considerentele menționate supra și având în vedere faptul că instanța de apel a apreciat eronat circumstanțele cauzei în raport cu normele de drept în ce privește încasării cheltuielilor de asistență juridică, iar hotărârea primei instanțe este legală și

întemeiată, adoptată cu respectarea normelor de drept, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis, cu casarea deciziei contestate și menținerea în vigoare a hotărârii primei instanțe.

În baza celor expuse, în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f), art.445 alin.(3) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Cornovan Irina.

Se casează decizia din 17 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 14 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Cornovan Irina împotriva Direcției trupelor de pază, supraveghere și escortare al Departamentului Instituțiilor Penitenciare a Ministerului Justiției cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Oleg Sternioală

Judecătorii

Galina Stratulat

Nicolae Craiu

Mariana Pitic

Iurie Bejenaru